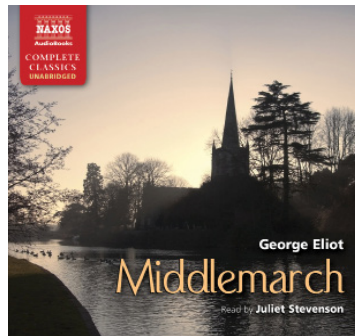

ปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

Middlemarch

วรรณวดี ชัยชาญกุล¹

Wanwadee Chaichankul

Elliot, G. (1871). **Middlemarch**. UK : William Blackwood and Sons.

Middlemarch นิยายคลาสสิกของอังกฤษในศตวรรษที่ 19 และเป็นนวนิยายที่กล่าวขวัญถึงมากที่สุดในจำนวน 15 เรื่อง ของ จอร์จ เอเลียต (George Elliot) อันนามปากกาของ Mary An Evans นักเขียนหญิงอังกฤษที่ยิ่งใหญ่ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้หญิงที่ฉลาดที่สุด แห่งยุควิคตอเรียน น่าประทับใจที่ Middlemarch เป็นนวนิยายเล่มโปรดของ นางองซาน ซูจี ผู้นำหญิงแกร่งแห่งสหภาพเมียนมาร์เช่นกัน

นวนิยายเรื่อง Middlemarch สะท้อนให้เห็นภาพชีวิต ความคิด จิตใจ ความต้องการของมนุษย์ และความเป็นไปในสังคม ซึ่งสรุปผลการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1. แนวคิดจากสภาพทางสังคม
2. แนวคิดของนักเขียนและวรรณกรรมที่มีต่อสภาพของสตรี
3. แนวคิดเกี่ยวกับความรัก

1. แนวคิดจากสภาพทางสังคม

จากข้อมูลตัวละครอย่าง โดโรธี บรูค เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์มุ่งมั่นในการทำความคิดเพื่อสังคมโดยรวม สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ของนักเขียนในความเป็นนักคิด นักปฏิรูปของ จอร์จ เอเลียต ผู้ที่มีชีวิตอยู่ในยุควิกตอเรีย อันเป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งความเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เมื่อได้ศึกษาสภาพ ความเสื่อมทางจริยธรรมและความไม่เป็นธรรมในยุควิกตอเรียนี้ ยิ่งทำให้เข้าใจคุณค่าทางจริยธรรมที่นักเขียนต้องการสะท้อนออกมาในตัวละคร อย่างน้อยเอเลียตคงมีความเชื่อว่าเรื่องราวที่ผูกขึ้นเป็นนวนิยายที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์และศีลธรรม คงจะมีผลในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงส่งขึ้น สมัยวิกตอเรียเป็นสมัยที่ชาวอังกฤษต้องเผชิญปัญหามากมาย แต่ในเวลาเดียวกันก็เป็นยุคของความเจริญทางด้านวัตถุ มีการสร้างทางรถไฟ เรือกลไฟ และมีการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงแทบทุกด้าน จึงเป็นยุคที่ผู้คนเริ่มสงสัยถึงความหมายและคุณค่าของชีวิต เนื่องจากการขยายตัวของระบบอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดความผันผวนทางเศรษฐกิจ ลักษณะอาชีพและการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมเปลี่ยนไป คนส่วนมากยากจน มีความอยู่ดีธรรมอยู่ทั่วไปในการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ สภาพบ้านเมืองสกปรกไร้ระเบียบ ที่พักอาศัยและโรงงานที่สร้างขึ้นอย่างไม่คำนึงถึงแผนผังของเมือง ผู้คนส่วนใหญ่ของสังคม มีลักษณะมุ่งเอาตัวรอด ขาดความซื่อสัตย์ และไร้มนุษยธรรม ดังนั้นจึงเป็นยุคของผู้ที่มุ่งมั่นจะขจัดความเลวร้าย เป็นยุคของนักคิด นักปฏิรูป และนักทฤษฎีด้วยเช่นกัน (Wilson, 1970. p.235)

เป็นความจริงที่ว่า การเอาใจเอาเปรียบความไม่เป็นธรรมในสังคมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์หันไปนิยมยกย่องความเจริญร่ำรวยทางวัตถุ ยึดเงิน และความสำเร็จ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต ขาดความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ ไม่มีการประนีประนอมหรือผ่อนผันหรือให้ความช่วยเหลือใด ๆ นวนิยายจัดเป็นประวัติศาสตร์ที่สะท้อนความไม่เป็นธรรม ในสังคมออกมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสภาพความไม่เป็นธรรม

ของการใช้แรงงานเด็กและสตรี ซึ่งมีการบังคับกดขี่ทารุณ ทำให้เกิดสภาวะตกต่ำทางจิตใจ จากการค้นคว้าพบว่า ชาร์ล ดิคเก็นส์ (Charles Dickens, 1812 – 1870) เป็นนักเขียนในยุควิคตอเรียที่สามารถพรรณนาความอยุติธรรมของสังคมได้อย่างละเอียด และใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การเขียนนวนิยายที่เสนอปัญหาด้านแรงงานเด็ก ในอังกฤษในเรื่อง David Copperfield การบังคับให้เด็กประกอบอาชีพกรรมใน Oliver Twist หรือการทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวของเด็กหญิงใน Bleak House ซึ่งถ่ายทอดมาจากความทรงจำและประสบการณ์ในวัยเด็กอันขมขื่นและปวดร้าว ของเขาเอง (House, 1976, p.10) ในขณะเดียวกัน มาร์ค ทเวน (Mark Twain, 1835 – 1910) ก็ได้สร้างวรรณกรรมเรื่อง Adventures of Huckleberry Finn ซึ่งให้เห็นความไม่เสมอภาคและปัญหาสำคัญต่าง ๆ ในสังคมและการเมืองอเมริกันในปลายศตวรรษที่ 19 ต่อเนื่องศตวรรษที่ 20 เป็นเรื่องหนึ่งในบรรดานวนิยายอเมริกันที่ต่อต้านการแบ่งผิว ซึ่งมีแก่นเรื่องเหมือนกับนวนิยายอื่น ๆ ที่ยิ่งใหญ่ของโลก คือ เสนอปัญหาทางด้านศีลธรรม และจริยธรรม ที่มาจากการที่มนุษย์พึงใจต่อสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งทางวัตถุ (เสาวณี อินทรภักดี และคณะ, 2532, น.130)

จอห์น สไตน์เบ็ค (John Steinbeck) นักเขียนอเมริกันรางวัลโนเบล ผู้ซึ่งแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และมีความเข้าใจสังคมเป็นอย่างดี ในเรื่อง The Grapes of Wrath สไตน์เบ็คได้ชี้ให้เห็นถึงภัยอันตรายอันร้ายแรงของความเห็นแก่ตัว ซึ่งนำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบการแตกแยกและการต่อสู้ทำลายล้างกันที่สุดในที่สุด พร้อมกันนั้นเขาได้กระตุ้นให้คนในสังคมชื่นชอบกับสิ่งไม่เป็นความดี ความรัก และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในมวลมนุษย์ (Kazin, 1970, p.393)

จึงเห็นได้ว่า ข้อมูลในนวนิยายที่มีคุณค่าย่อมมาจากข้อมูลทางสังคมที่นักเขียนพบด้วยตนเอง และพบว่า นวนิยายที่ประทับใจมีใจจบลงอย่างสวยงาม แต่จะเป็นเรื่องที่มีการเสนอปัญหาและชี้แนวทางออกเมื่อมนุษย์เกิดความสับสนในการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งสิ้น และในขณะเดียวกันจะพบว่า นักเขียนที่มีอุดมการณ์จะสร้างตัวละครที่มีน้ำจิตน้ำใจ ดีงามขึ้นในงานเขียนของตน อย่างน้อยที่สุดตัวละครเหล่านั้นก็เป็นแบบอย่างที่ควรจดจำ ของสังคมแต่ละยุคสมัย และเป็นเครื่องเยียวยาให้มนุษย์ไม่สิ้นหวังเสียเลยที่เดียวว่า คนดีที่เสียสละเพื่อสังคมยังคงมีอยู่

2. แนวคิดของนักเขียนและวรรณกรรมต่อสถานภาพของสตรี

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การตื่นตัวในงานเขียนประเภทวรรณกรรมเพื่อชีวิตและสังคม โดยมีการต่อสู้เรียกร้องความเสมอภาคทางชนชั้นและต่อสู้เรียกร้องสิทธิของสตรีให้เท่าเทียมบุรุษ เริ่มมีขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องศตวรรษที่ 19 โดยเฉพาะในอังกฤษและอเมริกา (Davidson, 1976, p.306) และในยุคนี้เองที่มีผู้หญิงเป็นตัวละครเอกที่ให้มุมมองของผู้หญิงที่มีคุณค่า

จอร์จ เอลเลียต เป็นนักเขียนสตรีที่มีบทบาทเด่นในการปฏิวัติบทบาทของหญิง แม้เธอจะไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในระยะแรก เมื่อเปรียบเทียบกับงานเขียนของเจน ออสติน (Jane Austen) พบว่า ทั้งสองจะให้ความสำคัญแก่ตัวละครเอกหญิง แต่เอลเลียตเน้นให้ตัวละครเอกหญิงมีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความแตกต่างจากหญิงสาวในวัยเดียวกัน และมีอุดมการณ์ในการดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ในขณะที่ออสตินเสนอตัวละครเอกหญิงในแง่ให้ผู้อ่านเรียนรู้ธรรมชาติของมนุษย์ คือมีทั้งดีและชั่ว ออสตินจะไม่แบ่งผู้หญิงว่าดีหรือเลว แต่จะย้าลักษณะที่มีร่วมกันในธรรมชาติของหญิง คือ ความปรารถนาที่จะมีอำนาจเหนือชาย ผู้หญิงที่ดีจะใช้ความดีเป็นเครื่องมือ ขณะที่ผู้หญิงเลวก็จะเอาชนะด้วยความรุนแรง เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนา ด้วยความแตกต่างของการเสนอคุณสมบัติของตัวละครเอกหญิงดังกล่าว เอลเลียตจึงได้รับการยกย่องว่า เป็นนักเขียนหญิงที่มีอุดมคติในการรณรงค์เพื่อคุณค่าของลูกผู้หญิง (Pearson & Pope, 1981, p.131)

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า เรื่องราวของโดโรธี บรูก ใน Middlemarch จึงคงความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะเธอเป็นผู้หญิงที่ถูกกำหนดขึ้นมากกว่าร้อยปีมาแล้วที่มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักตนเอง และมีศักยภาพในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงที่ “โลกวันนี้” ต้องการทำให้เห็นคุณค่าของนักเขียนและงานวรรณกรรมอันมีค่าที่รับใช้ประชาชน รับใช้สังคมโดยส่วนรวมเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางในจิตวิญญาณเพื่อยกบทบาทและสถานภาพของสตรีโดยแท้

The Female heroes - George Bernard Shaw's Joan of Arc, George Eliot's Dorothea, Charlotte Bronte's Jane Eyre, Joan Didion's Maria, Henry James's Isabel and Henrick Ibsen's Nora, to name a few

are warriors, existentialists, and iconoclasts. The study of their heroic actions will be a valuable contribution to literary theory, to the knowledge of sex role pattern, and to the understanding of the psychological and spiritual life journeys of women in western and world wide society.

(Pearson & Pope, 1981, p.315)

3. แนวคิดเกี่ยวกับความรัก

ความรักเป็นองค์ประกอบหลักที่สามารถจะดึงเอาความสัมพันธ์ทุกรูปแบบของบุคคลมาผูกเป็นเรื่องราวและเสนอสถานการณ์ที่ทำให้ชีวิตแต่ละชีวิตนั้นมีความหมายเด่นชัด เนื่องมาจากความรักนี้ ทำให้เราได้เห็นว่ อำนาจแห่งความต้องการของมนุษย์มีบทบาทมากเพียงใดในสังคมที่เขามีชีวิตอยู่

ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมไทย หรือวรรณกรรมต่างชาติ ผู้ประพันธ์มักเสนอเรื่องราวความรักระหว่างชายกับหญิงที่พบกับความสมหวังและไม่สมหวังต่าง ๆ กันไป เรื่องราวของความไม่สมหวังในความรัก ความทุกข์ ความเจ็บปวดที่ปรากฏในนวนิยายนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการที่ตัวละครต่างเพศกัน ให้คุณค่าความรัก และมองสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตคนละรูปแบบ

ดิกนััน (Dignon, 1974, p.4425 - A) ศึกษาเปรียบเทียบความรักในนวนิยายของจอร์จ เอเลียต ธอมัน ฮาร์ดี้ ในเรื่อง Far from the Madding Crowd. The Return of the Native. Tess of the d'Urbervilles. และ Jude the Obscure. พบว่า นวนิยายของฮาร์ดี้ มีศูนย์กลางอยู่ที่เรื่องของความรัก ผู้ชายและผู้หญิงมักจะต้องได้เลือกคู่ผิด และแต่งงานกันเพราะสาเหตุจากการมองเห็นแต่รูปร่างภายนอกเสน่ห์กายจะมีความรุนแรงกว่าเสน่ห์ในจิตใจ แต่ทำไมจึงรั้งยั้งยืน คู่รักจึงพบกับความขมขื่น เพราะการเลือกคู่ผิดตั้งได้กล่าวมาแล้ว

มาร์กาเรตดูดี (Margaret Doody) ได้กล่าวถึงโดโรธี บรูคแห่ง Middlemarch ว่า The heroine herself tries to be both just and generous, but her intentions are often balked by her own ignorance or defects, and by the nature of her world. She desires above all the love of a man who is her equal, but such love is very hard to come by !

(McSweeney, 1984, p.99)

จากคำวิจารณ์จะพบประเด็นความรักที่มีความไม่เสมอภาคทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้องกับ Middlemarch แสดงให้เห็นถึงความรักที่คับแคบเห็นแก่ตัวของผู้ชายในรูปแบบที่ต่างกัน

คาซาบอนถูกใจและต้องการแต่งงานกับโดโรธี โดยหวังให้โดโรธีเป็นช่างเท้าหลังที่จะทำให้ความรักและปฏิบัติตนเยี่ยงภรรยาที่คอยรับใช้สามีทั่วไป ในขณะที่ความรักของโดโรธีเป็นความรักที่เกิดจากจินตนาการของหญิงสาวที่มีอุดมการณ์ในชีวิต เธอไม่ต้องการมีความรักเพื่อรับใช้ใคร และไม่ได้แต่งงานเพื่อต้องการการปกครองคุ้มครองจากผู้ชายเท่านั้น เธอคิดว่าคาซาบอนจะเป็นหุ้นส่วนชีวิตที่จะทำให้เธอก้าวไปสู่โลกของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเพราะโดโรธีเป็นหญิงสาวที่ใช้เหตุผลในเรื่องของความรักมากกว่าอารมณ์ มีเหตุผลในการที่จะรักใครสักคนหนึ่ง และเป็นเพราะเธอเป็นผู้หญิงที่มีอุดมการณ์ตามลักษณะของผู้แต่งที่แตกต่างจากผู้หญิงในวัยและในยุคเดียวกันนั่นเอง

แง่มุมของจินตนาการความรักที่เอเลียต และเจมส์ สร้างสรรค์ให้เกิดในหัวใจของตัวละครเอกหญิง นับเป็นแนวคิดในเรื่องของความรักที่มีคุณค่า ความเสียสละที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังเช่น ซอร์วี่ (George Bernard Shaw) ได้กล่าวยกย่องจอร์จ เอเลียตไว้ว่า

It was thought that with George Eliot the Novel - with a - Purpose had really come to be an adequate instrument for the regeneration of humanity.

(McSweeney, 1984, p.137)

แนวคิดของจอร์จ เอเลียต ที่สอดแทรกในวรรณกรรม Middlemarch เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ทุกสิ่งมีต้นสายปลายเหตุมาจากการขาดความเอื้ออาทร ความแห้งแล้งในจิตใจมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เอเลียตได้เสนอแนวแก้ปัญหาเมื่อมนุษย์พบความผิดหวัง ขาดศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง โดยให้มีสติในการค้นหาการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง มีคุณค่าและปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันด้วยความรักและความดีงามด้วยเหตุนี้ อุดมการณ์อันสอดแทรกผ่านตัวละครในนวนิยาย Middlemarch จึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าตลอดกาล จรรโลงให้มนุษย์ต่อสู้ ไม่สิ้นหวัง มีชีวิตอย่างมีคุณค่าต่อตนเองและสังคมโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

เสาวনী อินทรภักดี และคณะ, (2532). **วรรณกรรมวิจารณ์อักคิลเบอริ์พินน์ของมาร์ค ทเวน**
กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

Davidson, C.T. (1976). "Beyond the Sentimental Heroine: The Feminist
Character in American Novels. **Dissertation Abstracts**. 37: 306 – A.

Dignon, H.A. (1974). **Love and courtship in the novels of George Eliot,
Thomas Hardy, and D.H. Lawrence : a comparative study.**
New York : New York University.

Elliot, G. (1871). **Middlemarch.** UK : William Blackwood and Sons.

House, H. (1976). **The Dickens World.** London : Oxford University.

Kazin, A. (1970). **On Native Grounds: An Interpretation of Modern
American Prose Literature.** New York : Harcourt Brace.

McSweeney, K. (1984). **Middlemarch.** London : George Allen & Unwin.

Pearson & Pope. (1981). **The Female Hero in American and British
Literature.** New York & London : R.R.Bowker.

Wilson, A. (1970). **The World of Charles Dickens.** London : Martin
Seeker & Wasburgh.